

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA OBČANSKÉ VÝCHOVY

Sv. Vojtěch

Významné osobnosti českých dějin (OV3BP_VOCD)

(3. semestr)

Vypracovala: Michaela Tejklová (457665)

Vyučující: Mgr. et Mgr. Michal Škerle

Čestně prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a pouze za využití pramenů, zmíněných v závěru práce.

Charakteristika období, ve kterém Vojtěch žil

České země se za dob Vojtěcha dělily na dvě mocenské oblasti, které byly rozsahem skoro stejné, ale rozdílné svým politickým významem.

Vojtěch žil a zemřel v době před rozkolem církve a jejím rozdělením na východní pravoslavní a západní křesťanské společenství.

Desáté století, kdy se odehrává Vojtěchův příběh je dobou, kdy se mnoho věcí změnilo. V tomto věku se formuje politická mapa Evropy, platná víceméně po celý středověk. Tehdy také vzniká organizační struktura nových států ve středoevropském prostoru – přemyslovských Čech, piastovského Polska a arpádovských Uher. Tyto státní útvary se prohlašují již za státy křesťanské, i když ještě dlouho se nové náboženství prosazuje pouze v nejvyšších vrstvách společnosti.

Postupně se však křesťanství stává více populárnější, a to vede k zatlačování různých pohanských tradic, které jsou spjaté např. s uspořádáním společnosti.

To znamená, že je to období, kdy vzniká model fungování společnosti a nový způsob života.

Do Čech se šířilo křesťanství ze dvou směrů – směr západní, odkud přicházely misie z Bavorska. Druhým směrem, odkud do Čech pronikalo poselství evangelia, se někdy v poslední čtvrtině 9. století stal směr východní. Šlo o křesťanství, které přišlo na území Velké Moravy roku 863 s misí sv. Cyrila a Metoděje z Byzance.

Život Vojtěcha

Vojtěch byl původem z rodu Slavníkovců, kteří měli sídlo na Libici, které je položené při ústí řeky Cidliny. Libice byla sídlem, které se ve své době rovnalo pražskému knížecímu rodu Přemyslovců. Tím, že sídlo Slavníkovců bylo velice rozsáhlé, těšilo se značné nezávislosti.

Slavník měl šest synů – Vojtěch se mu narodil asi v letech 950-953 a ze svědeckví životopisců vyplývá, že byl pokřtěn slovanským obřadem.

Když byl Vojtěch malé dítě, velice vážně onemocněl a nikdo mu nedokázal pomoc, a proto ho rodiče odnesli do chrámu zasvěceného Matce Boží, kde položili dítě na oltář a zaslíbili své nejmilejší dítě Bohu.

V té době procházel přes území Slavníkovců misionářský biskup Adalbert, který se vracel ze své misionářské cesty. Zastavil se na Libici a biřmoval tu Vojtěcha. Adalbert jako host na Libici, vyprávěl o tom, s jakými překážkami misionáři zápasí, jen aby roznítil v srdcích pohanů světlo pravé víry. Toto setkání zřejmě rozhodlo o dalším osudu Vojtěcha. Byla to cesta plná útrap, ale při tom vedoucí k dosažení ideálu té doby: přinášet oběť pro Krista i za cenu vlastního života.

V Praze nebyla možnost školy, která by Vojtěchovi poskytla vyšší vzdělání, a proto rodiče Vojtěcha uvítali pozvání Adalberta, který se mezi tím stal arcibiskupem magdeburským, aby poslali syna k němu. Úkolem tohoto arcibiskupství byly především misie mezi Slovany, protože Adalbert znal jazyk, život a zvyky Slovanů.

Vojtěch studoval 9 let v Magdeburku, kde přijal asi v 16 letech při biřmování jméno Adalbert po misionáři a arcibiskupu, který mu byl vzorem a otcovským přítelem. Roku 981 se vrátil z Magdeburku do Čech a v pražské katedrále vykonával podjáhenskou službu. Byl nadprůměrně vzdělaný, s hlubokou vírou a lidským cítěním. Bolelo ho, že v Čechách je náboženský život značně vzdálen křesťanskému ideálu. Biskup Dětmár žil poněkud v přepychu a byl příliš shovívavý k slabostem lidu

Při smrti biskupa Dětmara se rozhodl žít přísným životem. V té době, asi koncem roku, mu zemřel otec Slavník a knížecí vládu převzal Soběslav. Brzy na to, asi ve 26 letech, 19. 1. 982 byl Vojtěch zvolen za biskupa.

Biskupských povinností se Vojtěch ujal se značnou důsledností a s mladickým zápalem se pustil do duchovní i sociální obnovy. Přitom žil asketicky a s chudými se dělil i o svou stravu. Dle legendy svůj příjem dělil na čtyři díly, čtvrtinu si ponechával na své výdaje, další část na zkrášlení chrámu, třetí na výživu kanovníků a čtvrtinu rozdával chudým.

Přes všechno úsilí ani po šesti letech s velmoži příliš nehnul. Byl jim trnem v oku pro své mravní požadavky, a proto kde mohli, tam ho znevažovali a vytvářeli překážky jeho snahám o reformy. Na jejich straně byli proti Vojtěchovi i někteří duchovní a na předním místě vladař Boleslav II., zvaný Pobožný. Podstatnou příčinou konfliktů bylo to, že obyvatelé země ve svém způsobu života stále dávali přednost pohanským způsobům. Nechyběl ani výskyt mnohoženství a kněžstvo nežilo dle Vojtěchových požadavků ani v celibátu. (Ten byl však důrazně prohlášen závazným až Řehořem VII., jehož pontifikát začal r.1073.) Vojtěch za takové situace, pro neposlušnost lidu, se odebral s nejmladším bratrem, údajně otcovým levobočkem Radimem do Říma žádat papeže Jana XV. o osvobození od svěřeného úřadu.

Během tří let po odchodu Vojtěcha se úroveň náboženského života značně zhoršila a mohučský arcibiskup žádal papeže, aby Vojtěcha poslal zpět do Prahy. Velmoži s Boleslavem II. zároveň slíbili, že se k němu budou chovat lépe a žít více křesťanským způsobem.

Vojtěch se vrátil se 12 římskými řeholníky, kteří pak žili v břevnovském klášteře, založeném pro ně Boleslavem II., který Vojtěcha osobně přivítal. Vojtěchovi se v zemi zřejmě nepodařilo získat potřebnou důvěru a napětí mezi ním a šlechtou se znovu zostřovalo a to zvláště poté co Boleslav II., stížen mozkovou příhodou, svěřil dočasně vládu svému synovi Boleslavu Ryšavému a několika českým pánům

Zřejmě k posledním neposlušnostem a k vyhrocení napětí mezi biskupem a šlechtou došlo po vraždě cizoložné šlechtičny, která hledala pomoc u biskupa a v chrámě. Udává se, že snad byla z Vojtěchova příbuzenstva a nedobrovolně žila v nerovném manželství se surovým šlechticem. Pronásledovatelé porušili právo azylu a znesvětili kostel nebo kapli panenského kláštera, kde se ukrývala, její vraždou. Vojtěch proto znovu odešel do benediktinského kláštera v Římě.

V květnu 996 byl v Římě korunován za císaře mladý německý panovník Otto III., který s Vojtěchem navázal užší přátelství a obdivoval jeho učenost, upřímnou zbožnost i přísný život. Papežem se v tom roce stal císařův příbuzný Řehoř V.. Ten Vojtěcha poslal zpět do Prahy a on poslušně šel, ale předem si vyžádal dovolení, aby, pokud ho Češi nepřijmou, směl jít hlásat evangelium k pohanům.

Po třetím návratu do Čech narazil Vojtěch na nesmířitelné nepřátelství. Za jeho pobytu v Římě 28. 9. 995 nepřátelští velmoži vyvraždili na hradě Libici slavníkovský rod, z něhož zůstal jen on s Radimem, protože byli v Římě.

Vrahové měli mocného ochránce v českém panovníkovi. Vojtěch, v doprovodu Radima, proto zamířil do Polska a tam byl hostem Boleslava Chrabrého. Ten pak poslal do Prahy poselstvo se žádostí, aby přijali svého biskupa. Češi však odmítli, a proto mohl Vojtěch odejít do pohanských krajů severního Polska. Odešel tedy šířit evangelium na území dnešního Gdaňska, kde dosahoval pozhnaných úspěchů. Pak přešel k sousedním pohanským Prusům. Tam, poblíž Královce, omylem vstoupil na tzv. Romovské pole, které měli pohané za posvátné. Ti se přihnali, udeřili ho prý nejprve veslem, pak ho probodali oštěpy, a nakonec jeho useknutou hlavu narazili na kůl.

Polský panovník Boleslav Chrabrý Vojtěchovo tělo získal a pochoval v Hnězdně. Papež Silvestr II. tam u jeho hrobu založil r. 1000 arcibiskupské sídlo. Stalo se tak na Boleslavovo přání a pod patronací císaře Otty III.. Prvním arcibiskupem se tam stal Vojtěchův bratr Radim, řeholním jménem Gaudencius. Téhož roku císař Vojtěchův hrob navštívil a vyžádal si jeho relikvii pro kostel Vojtěcha a Pavlína v Římě, který je dnes zasvěcen apoštolu sv. Bartoloměji. Silvestrem II. byl Vojtěch svatořečen již dva roky po své mučednické smrti. K úctě sv. Vojtěcha v Polsku, Německu a Římě se přidaly i Čechy. Jejich panovník Břetislav I. však příliš svérázným způsobem. Při vojenské výpravě v roce 1039 ukořistil tělesné ostatky sv. Vojtěcha a dopravil je do Prahy. Podle Kosmova svědectví byly ostatky uloženy i s ostatky pěti bratrů v rotundě sv. Víta do r. 1060 a pak je Vratislav II. umístil ve zvláštní kapli.

Význam osoby sv. Vojtěcha

Svatého Vojtěcha je nutno brát jako jednu z nejvýznamnějších postav období přelomu českého raného a vrcholného středověku.

Byl to on, kdo spolu s Boleslavem II. tvořili podstatnou dvojici, která ovlivnila zrod a podobu českého státu.

Nejenom že výrazně ovlivnil dění v českých zemích, ale nesl také velký podíl na christianizaci celého středoevropského prostoru. Dá se tak říci, že byl vůbec prvním „Evropanem“. Vojtěchova osobnost však ani po jeho smrti neztratila svůj politický kredit. Ostatky jeho těla se staly faktickou příčinou (nebo přinejmenším jedním z důvodů) vojenského tažení do Polska, stal se patronem Uher i Polska. Představuje jednu z nejvýznamnějších osobností, jakou kdy české země daly světu.

Vojtěch bývá nejčastěji zobrazován jako biskup s mitrou, berlou a knihou. Navzdory svému českému původu je paradoxně nejvíce oslavován v sousedním vysoce katolickém Polsku. Vojtěchova popularita a osobnost však dokonce překračuje i samotný evropský kontinent. Jako patron je velice oblíbený u křesťanů v Asii, zejména na Filipínách.

Osobní význam

- I přes pokušení se nenechal zmanipulovat
- Má neuvěřitelnou víru
- Nikdy se nevzdal
- Upřednostňoval dobro druhých, odvaha jít do neznáma, jít proti společnosti

Zdroje:

SEKYRKA, Tomáš. Sv. Vojtěch: život a smrt mučedníka. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997. ISBN 80-7192-187-4.

VOJTĚCH. Sv. Vojtěch. 2. vyd. Hlučín ve Slezsku: Exerciční dům, 1947. Životem.

DURYCH, Jaroslav. Cesta svatého Vojtěcha. Praha: Aeterna, 1992. ISBN 80-900950-3-8.

HOLINKA, Rudolf. Svatý Vojtěch: Církev a vlast. Brněnské tiskárny, 1947.